

สรุปการอภิปราย

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานห้องสมุด :

สถานภาพและปัจจุบัน

ผู้ร่วมอภิปราย

1. ดร.ประจักษ์ คุ้มวิเศษ

2. นายอภิย ปรกอบผล

3. นางสนอง พลพงษ์ไพบูลย์

ผู้ดำเนินการอภิปราย

นายปราโมทย์ ทร-บุค

นางสนอง พลพงษ์ไพบูลย์ :

สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานบริการ ดังนี้

1. ฐานข้อมูล SWUA เป็นฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นเพื่อบันทึกข้อมูลบทคัดย่อ วิทยานิพนธ์ภาษาไทยของนักศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอก ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมหาสารคาม สำหรับข้อมูลบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ของวิทยาเขตประสานมิตร เริ่มเก็บตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 ถึงปัจจุบัน ส่วนบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ของวิทยาเขตมหาสารคาม เริ่มเก็บตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2532 ปัจจุบันมีจำนวนระเบียบสละสมประมาณ 4,780 ระเบียบ โดยรองศาสตราจารย์วิชัย ทับเที่ยง แห่งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 แล้ว สำนักหอสมุดกลางได้ดำเนินการต่อมาจนถึงปัจจุบัน โปรแกรมที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลคือ Micro CDS/ISIS-Version 2.3 โครงสร้างฐานข้อมูลประกอบด้วย Record ต่าง ๆ แต่ละ Record จำแนกออกเป็น Tags หรือ Fields

การให้บริการสืบค้นฐานข้อมูล SWUA ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาและอาจารย์ เนื่องจากเป็นฐานข้อมูลภาษาไทย เปิดบริการตั้งแต่เวลา 13.00-17.00น. มีผู้มาใช้บริการประมาณ 40-50 คน/วัน เรื่องที่ค้นประมาณ 70-80 หัวข้อ/วัน ไม่คิดค่าบริการในการสืบค้นข้อมูล แต่จะคิดค่าพิมพ์ข้อมูลแผ่นละ 2 บาท

ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมาก เพราะสามารถระบุหัวข้อและสิ่งที่ต้องการได้มาก นอกจากนั้นแล้วยังสามารถพิมพ์ผลออกมาเฉพาะเรื่องที่ต้องการได้

ปัญหาในการให้บริการ

1. ในระยะแรกผู้ใช้บริการให้หัวข้อที่กว้างเกินไปและไม่รอผลข้อมูล เมื่อบรรณารักษ์ค้นข้อมูลและพิมพ์ข้อมูลออกมาแล้วไม่ตรงตามความต้องการ ในระยะหลัง ๆ บรรณารักษ์จะต้องคอยซักถามผู้ใช้บริการเพื่อจะได้ทราบความต้องการอย่างแท้จริง ทำให้ปัญหาลดน้อยลงไป

2. ผู้ใช้บริการเขียนหัวข้อที่ต้องการค้นหาไว้ แล้วไม่มารับผลที่พิมพ์ ทำให้ต้องเสียเวลาและเสียกระดาษซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายแต่ทางสำนักฯ ไม่ได้คิดว่าเป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจากต้องการให้ผู้มาใช้บริการ

3. การระบุค่าและหัวข้อของนักศึกษาระดับปริญญาโทมีปัญหา เนื่องจากระบุหัวข้อค่อนข้างกว้าง ทำให้ไม่สามารถค้นหาข้อมูลได้ตรงตามความต้องการ แต่เมื่อได้ซักถามแล้ว ทำให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น ผู้ใช้บริการไม่ควรเขียนหัวข้อกว้างโดยไม่พบบรรณารักษ์

2. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ทำหน้าที่เป็นเครือข่ายของ TIAC โดยให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลจากต่างประเทศ และฐานข้อมูลที่มีที่ TIAC โดยใช้ Fax ในการติดต่อแต่มีผู้ใช้บริการน้อย เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการสืบค้นแต่ละเรื่องค่อนข้างสูง

นายอภิย ปรกอบผล :

ขอเสนอแนวความคิดในการพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ห้องสมุด 3 ชั้นตอน ดังนี้

1. พัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ภายในห้องสมุดสำนักวิทยบริการ
2. ขยายการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ไปสู่ห้องสมุดคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย
3. สร้างระบบเครือข่ายกับห้องสมุดอื่น ๆ นอกมหาวิทยาลัย อันเป็นจุดสุดยอดของการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลต่อห้องสมุดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัย สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เล็งเห็นความสำคัญของงานพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมากจึงให้มีการดำเนินการด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาบุคลากร โดยพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ และเกิดการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ศึกษาแนวทางการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุด โดยตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ ผลของการศึกษามีความเห็นว่า ห้องสมุดควรพัฒนาระบบ โดยเริ่มจากการสร้างฐานข้อมูลก่อน เพราะเมื่อมีฐานข้อมูลแล้วสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลมาดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้เช่นงานบริการ งานพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด งานเทคนิค เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรค

ในการพัฒนาการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุด สำนักวิทยบริการประสบปัญหาดังนี้

1. ด้านบุคลากร

1.1 ขาดแคลนบุคลากรในการคัดลอกและป้อนข้อมูลเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

1.2 บุคลากรแต่ละระดับมีความรู้และความสามารถในการเรียนรู้และยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่แตกต่างกัน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้า

2. เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ

3. ด้าน Software สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ใช้โปรแกรม CDS/ISIS

ในการบันทึกจัดเก็บและให้บริการ พบว่าโปรแกรมดังกล่าวยังมีปัญหายุ่งยากและซับซ้อน

ปัจจุบัน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคในการจัดทำโครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET) ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนพิจารณาของสำนักงบประมาณ

ฐานข้อมูลที่สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่นพัฒนาคือ

1. ฐานข้อมูลหนังสือภาษาต่างประเทศ

2. ฐานข้อมูลบทความวารสารภาษาไทย

3. ฐานข้อมูลรายชื่อวารสารของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (UNIO)

4. ฐานข้อมูลด้านการจัดหา

5. ฐานข้อมูลย่อยอื่น ๆ ได้แก่ ฐานข้อมูลหนังสือรับบริจาค ฐานข้อมูล Project นักศึกษา

๑๘.๒.๑.๒. ประจักษ์ พิเศษ :

สถานภาพและปัญหาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานภาพแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ความฝัน มีการเตรียมการและวางโครงการ CHULALINET 1 โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2534 และ CHULALINET 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2537

2. ความเป็นจริงคือเริ่มเข้าปี 2536 แล้ว CHULALINET 1 ยังไม่เสร็จ เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคบางประการ ประการที่ยากที่สุดคือ Software และ Hardware ส่วนเป้าหมายอื่น ๆ เช่น การเตรียมคน การมีคู่มือ การมีฐานข้อมูลต่าง ๆ นั้นเกินเป้าที่วางไว้ ปัญหาการซื้อ Software และ Hardware มีปัญหาและอุปสรรคพอสมควร

ที่มาของ CHULALINET

ความจำเป็นของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพื่อรองรับการเรียน การสอน และการวิจัย เนื่องจากการเรียน การสอนและการวิจัย ในอนาคตที่โลกกำลังมุ่งไปข้างหน้า การสอนและการวิจัยเกี่ยวกับสหสาขาวิชามีมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น สิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์ การแพทย์ เป็นต้น แต่เนื่องจากจุดอ่อนของจุฬาคือการกระจาย ห้องสมุดไปตามคณะต่าง ๆ ทำอย่างไรจึงจะให้สามารถเชื่อมโยงกันได้โดยไม่ต้องมีการบริหาร เข้าไปเกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดแนวความคิดในการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเป็นตัวเชื่อมโยง จึงต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในห้องสมุด โดยการพัฒนาห้องสมุดทุกแห่งในจุฬาคือ ให้เป็นห้องสมุด Electronic และมีศูนย์คอมพิวเตอร์อยู่ในห้องสมุดโดยไม่ต้องอาศัยศูนย์คอมพิวเตอร์ เพราะ ฉะนั้น จึงเกิดโครงการ CHULALINET ซึ่งเป็นโครงการห้องสมุด Electronic ภายในจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยขึ้น โดยมีคอมพิวเตอร์เป็นของตัวเองและสามารถโยงไปทุกคณะโดยที่ทุกคณะมีอิสระในการบริหารกิจการของตัวเองและขึ้นอยู่กับสมบัติของตัวเอง ในช่วงนั้น ยังไม่มีโครงการ CUNET เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น การติดต่อกับห้องสมุดคณะจะอาศัยโทรศัพท์ แต่ต่อมามีโครงการ CUNET (Campus Networking) ของมหาวิทยาลัยซึ่งใช้สายใยแก้ว (Fiber Optic) ไปตามคณะ ต่าง ๆ จึงอาศัย Campus Networking ที่ใช้ Fiber Optic มาเป็นตัวนำข้อมูล สถาบันวิทย บริการเป็นศูนย์จัดการ Internet และ CHULALINET เป็นหน่วยให้บริการ Internet ซึ่งสามารถ ติดต่อไปตามหน่วยงานคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ได้ทั่วโลก

ก่อนเริ่มโครงการ CHULALINET

เกรงว่าทำไปไม่ได้ไม่สำเร็จ เนื่องจากไม่มีเทคโนโลยีและไม่มีความรู้ทางเทคโนโลยี จึงได้ มีการประเมินความเป็นไปได้ ดังนี้

1. เทคโนโลยี

1.1 Hardware คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์การสื่อสาร จะมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและ ราคาถูกลงในขณะที่กำลังศึกษา ให้เตรียมข้อมูลไว้ให้พร้อมแล้วค่อยซื้อเครื่อง คอมพิวเตอร์ที่หลัง ก็จะได้เครื่องที่ทันสมัยกว่าที่จะซื้อไว้ก่อน

1.2 Software CDS/ISIS ถ้าไม่สามารถซื้อ Software อื่นได้ ก็ให้ใช้ CDS/ISIS ไปก่อนเนื่องจากสามารถใช้กับมินิคอมพิวเตอร์ได้ และมีองค์รของ สหประชาชาติหลายองค์การที่พัฒนาระบบห้องสมุดด้วย CDS/ISIS นอกจากนั้น ห้องสมุดแห่งชาติสิงคโปร์บางส่วนยังใช้ CDS/ISIS ฯลฯ เพราะฉะนั้นอย่างน้อย ถึงแม้จะไม่ดีแต่ก็มีแนวทางว่าสามารถใช้ในการสร้างเครือข่ายได้

1.3 มีระบบอื่น ๆ ที่พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก ถ้าซื้อ จำนวนมาก ๆ ราคาจะถูกลงเช่น

NOTIS พัฒนาโดย North Western University of Chicago

VTLSพัฒนาโดยCenter for Library Automation of the Virginia

Polytechnic & State University ฯลฯ

ถ้ามีเงินก็จะซื้อระบบอัตโนมัติ แต่ถ้าไม่มีเงินก็สามารถใช้ CDS/ISIS ได้

2. คน มีการประเมิน 2 จุด คือ ศักยภาพและคุณภาพ ซึ่งโชคดีที่จุฬาย มีคนที่มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ไม่มากนัก แต่ก็สามารถฝึกอบรมให้มีความรู้ขึ้นมาได้โดยรวดเร็วซึ่งก็ต้องใช้งบประมาณ

3. งบประมาณ จะต้องใช้งบประมาณในการพัฒนาบุคลากรโดย

3.1 จัดสัมมนาบุคลากรเพื่อให้เข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลง

3.2 จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการลงข้อมูล

3.3 จัดฝึกปฏิบัติการ

3.4 ส่งคนไปดูงานต่างประเทศ มีโครงการส่งคนไปดูงานต่างประเทศ โดยส่งไปดูงานที่เวียนนา สวิสเซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา ฮองกง และสิงคโปร์ รวมแล้วมีผู้ไปดูงานต่างประเทศประมาณ 30 กว่าคน ซึ่งไม่รวมผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการซึ่งไปดูงานทางด้านห้องสมุดอัตโนมัติในประเทศสหรัฐอเมริกา

3.5 การพัฒนาระบบการดำเนินการเพื่อนำคอมพิวเตอร์มาใช้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบ

3.6 การจัดหาอุปกรณ์ จะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบพอสมควร สถานภาพปัจจุบันของจุฬาย อยู่ในระหว่างการรอซื้อคอมพิวเตอร์ ปี 2530 ห้องสมุดในจุฬาย มีเครื่องคอมพิวเตอร์น้อยกว่า 12 เครื่อง ปี 2535 มีประมาณ 120 เครื่อง และมีเทอร์มินอลมาอีกห้องสมุดละ 4 เครื่อง รวมแล้วห้องสมุดจะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ประมาณ 250-300 เครื่อง

ปัญหา

1. บุคลากร

1.1 มีบุคลากรจำนวนน้อยที่มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ในช่วงปี 2530 เพราะฉะนั้นการสร้างคนจึงมีความจำเป็นโดยการฝึกอบรม ภายในไม่ต่ำกว่าปีละ 5-6 ครั้ง

1.2 ติดตามเทคโนโลยีไม่ทัน การตามเทคโนโลยีไม่ทันมีปัญหามาก เนื่องจากไม่สามารถตัดสินใจได้ จึงต้องมีกลุ่ม ๆ หนึ่งที่จะต้องติดตามเทคโนโลยีให้ทันศึกษาแนวโน้มของเทคโนโลยีศึกษา Hardware และ Software

1.3 ปัญหาสมองไหล ผู้ที่ฝึกอบรมไว้ออกไปทำงานที่อื่น สาเหตุเนื่องจากบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์มีน้อย และมีความต้องการมาก

เพราะฉะนั้น ต้องมีการฝึกอบรมให้บุคลากรของห้องสมุดและคนทั่วไปมีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์เพิ่มมากขึ้น

1.4 ความขัดแย้ง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงมี 2 อย่างคือ

- การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีผลกระทบน้อย
- การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีผลกระทบมาก
- การพัฒนาระบบ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมยิ่งยากมาก ซึ่งจะต้องมีการสร้างความเข้าใจและพัฒนาขึ้น ซึ่งมีปัญหาที่สอดคล้องกัน ภายในและภายนอก

แนวคิด

มีแนวคิดที่เราทำอะไร อยากให้เขาช่วย เช่น

CDS/ISIS

- ฝึกอบรม
- มีการตั้งชมรมผู้ใช้
- จะไม่หยุดดำเนินการ แม้จะนำระบบอื่นมาใช้ เนื่องจากมีห้องสมุดเล็ก ๆ มีมากมายที่ต้องการความช่วยเหลือและต้องอาศัย CDS/ISIS

CUMARC

ทำขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในจุฬาย ถ้ามีคนอื่นสนใจก็ยินดีจะให้คำแนะนำ ถ้าประเทศไทยมี MARC ที่เป็นเอกลักษณ์แล้ว CUMARC ก็จะไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป เพราะจุฬาย จัดทำขึ้นในขณะที่ยังไม่มี MARC อื่นที่เหมาะสม

INTERNET

คือการเชื่อมต่อระหว่างคอมพิวเตอร์ของห้องสมุดจุฬาย เข้ากับคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ในโลกซึ่งขณะนี้อยู่ที่จุฬาย จะเป็นประโยชน์มากสำหรับผู้ที่เข้าไปค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

การแก้ปัญหาการขัดแย้ง

ให้ดูที่เป้าหมายคือผู้ใช้ไม่ใช่ดูที่ตัวเรา เพราะฉะนั้น CHULALINET มีเป้าหมายสำหรับผู้ใช้ในจุฬาย และยินดีให้ผู้ใช้อื่น ๆ ได้รับความช่วยเหลือด้วยเช่นกัน

2. งบประมาณ

จุฬาย มีห้องสมุดมาก จะต้องมีการจัดงบประมาณให้เหมาะสม

3. การจัดการ

การศึกษาความเป็นไปได้

มีการวางแผน

การดำเนินการ

การติดตามผล

การปรับแผน

